

Hannah Arendtová (1906-1975)

21. prosince 2006 David Červenka

Jedna z nejvýznamnějších postav filosofie 20. století se narodila 14. října 1906 v německém Hannoveru v rusko-židovské rodině.

Již ve svém útlém věku se Hannah zajímala o literaturu a byla ovlivněna zejména díly Immanuela Kanta a J.W.Goetha. V roce 1924, po dokončení střední školy v Královci, se pod vlivem poezie dánského filosofa Sörena Kierkegaarda rozhodla studovat teologii na Univerzitě v Marburgu pod vedením známého teologa Rudolfa Bultmanna. Mnohem důležitější vliv na její další směřování však měl německý filosof Martin Heideger, s nímž se však rozešla poté, co se dozvěděla o jeho působení v NSDAP.

V započatém studiu existenciální filosofie pokračovala Arendtová společně s českým rodákem Edmundem Husserlem a následně studovala na univerzitě v Heidelbergu pod vedením Karla Jasperse. Politické vědě přinesla zejména fenomenologický přístup, založený na zdůrazňování lidského života v jeho faktickém a zkušenostním rámci.

Politická aktivita ve třicátých letech

Jako potomek židovských rodičů nemohla Arendtová nečinně přihlížet nástupu nacistů k moci ve své zemi a stále častěji se angažovala v praktické politice. Za svoji činnost byla zatčena gestapem, z jehož rukou se jí však podařilo uprchnout a zakotvit v Paříži. Zde navázala vztah s politickými filozofy Waltrem Benjaminem a Raymondem Aronem a pokračovala ve své politické aktivitě.

Po svém druhém sňatku s Heinrichem Blücherem, uprchlíkem z Německa, smýšlením komunistou, však byla internována v jižní Francii. Odtud se jí i podruhé podařilo uprchnout a v květnu 1941 se usadila ve Spojených státech. Zde napsala také své nejslavnější dílo Původ totalitarismu.

V New Yorku pracovala Arendtová pro židovské organizace a v roce 1952 obdržela grant na studium marxismu a totalitarismu, ze kterého vznikla tři díla: Předpoklad lidství - The Human Condition (1958), Mezi minulostí a budoucností (1961) a O násilí (1968). V šedesátých a sedmdesátých letech psala pro New York Times a stala se kritikem nárůstu výkonné moci spojené v tehdejší době s intervencí USA ve Vietnamu.

Své nejkontroverznější dílo - Eichmann v Jeruzalémě - napsala Arendtová v roce 1963 a popudila si jím židovskou komunitu, když zpochybnila schopnost člověka používat v podmínkách sílícího stranictví, nacionalismu a modernizace racionální uvažování. Dílo Eichmann v Jeruzalémě pak vedlo Arendtovou k sepsání neokantovských úvah, které se staly součástí několikasvazkového díla Život ducha (1978). To však zůstalo nedokončeno a první dva svazky byly vydány až po smrti Arendtové. Arendtová zemřela 4. prosince 1975 po srdečním záchvatu.

Dílo Hannah Arendtové

Přestože byla Arendtová jedním z prominentních amerických intelektuálů, odmítla anglosaské tendence k pragmatismu, empirismu a liberalismu. Arendtová nereprezentovala žádnou systematickou politickou filosofii, její díla se zaměřovala na široké spektrum otázek a byla ovlivněna příslušníky řady myšlenkových proudů.

Arendtová se proslavila zejména svojí analýzou totalitarismu. Základem totalitarismu je podle ní použití systematického násilí a propagandy (v této souvislosti pak nerozlišovala mezi totalitarismem nacismu a komunismu). Totalitní ideologie je postavena na zničení povědomí o kontextu myšlení a existence člověka. Cílem totalitarismu v pojetí Arendtové je totálně veřejný a aktivistický člověk, připoutaný k ostatním, bez možnosti úniku do soukromí.

Slavným se stal i koncept dvou životů, prezentovaný v díle Lidské konání - *vita activa* (život aktivní, činný) a *vita contemplativa* (život rozjímající). Život aktivní Arendtová rozlišila na práci (*labor*), práci (*work*) a veřejný život (*action*). Rozdíl mezi dvěma druhy prací spočívá dle Arendtové v biologickém a tedy nutném a nekonečném charakteru prvního, zatímco práce (*work*) s nutností spojena není a soustředí se na výrobu materiálních věcí pro přežití kolektivu. Zatímco práce ve formě *labor* zajišťuje fyzické přežití a ve formě *work* instrumentálně vytváří okolní prostředí, podle Arendtové je skutečně svobodným, neinstrumentálním životem bez artikulovaného cíle život veřejný, projevující se v politické činnosti, která se děje v pluralitním prostředí.

Hannah Arendtová (1906–1975)

- německý politický filosof
- myšlenkové tradice: existencialismus, republikanismus
- díla: Původ totalitarismu (1951), Předpoklad lidství - *The Human Condition* (1958), O násilí (1968), Eichmann v Jeruzalémě (1963)